

İslamofobi ve medya: “The Stone Merchant” film afişinin göstergebilimsel analizi¹

Islamophobia and media: semiological analysis of film poster of "The Stone Merchant"

Nurettin Güz², Mahmut Bingöl³ ve Hayrullah Yanık⁴

Gönderilme tarihi/Received date: 13 / 01 / 2020

Kabul tarihi/Accepted date: 05 / 04 / 2020

Öz

İslamofobi, temel anlamda İslam ve Müslüman nefreti ve düşmanlığı olarak adlandırılmaktadır. Kökeni, İslam'ın doğuşuna kadar uzanan İslamofobik düşünce ve tutumların özellikle bazı dönemlerde daha yoğun bir şekilde gündeme geldiği gözlemlenmektedir. Günümüzde İslam dünyası üzerindeki İslamofobik faaliyetler oldukça yoğun ve karmaşık bir şekilde cereyan etmektedir. Medya bu süreçteki en etkili propaganda aracı olarak görev yapmaktadır. Kitle iletişiminin her türlü mecrasından İslam dünyası aleyhinde kin ve nefret duygularını tetikleyen, Müslümanları ötekileştiren türlü faaliyetler yürütülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, öncelikle İslamofobi kavramı ve tarihi, ardından İslamofobi'nin öne çıkan nedenleri üzerinde kısaca durulmaktadır. Daha sonra, İslamofobik algıda medyanın yeri ve rolü örnekler üzerinden ele alınmaktadır. Son olarak çalışma kapsamında, örneklem olarak seçilmiş olan “The Stone Merchant” film afişi, göstergebilimsel açıdan değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *İslamofobi, Medya, The Stone Merchant, Afiş, Göstergebilim*

Abstract

Islamophobia is basically called Islam and Muslim hatred and hostility. The origins of Islamophobic thoughts and attitudes dating back to the birth of Islam, especially in some periods, have occurred more intensely. Today Islamophobic activities on the Islamic world are much more intense and complex. The media is the most effective means of propaganda in this process. Numerous activities are being carried out to increase Muslims' hatred and grudge against the Islamic world through all forms of mass communication. In this respect, firstly the concept and history of Islamophobia and then the reasons of Islamophobia are briefly discussed in this study. Later, the place and role of the media in the Islamophobic sense is studied through examples. The last, in the scope of the study, the sample film poster of "The Stone Merchant" is evaluated from the standpoint of semiotics.

Keywords: *Islamophobia, Media, The Stone Merchant, Poster, Semiology*

1. Giriş

“Korku” kavramının Türk Dil Kurumu Sözlüğündeki ilk karşılığı “Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü”⁵ olarak ifade edilmektedir. “Fobi” ise, Fransızca kökenli bir sözcük (phobie) olarak etimolojik karşılığı “patolojik korku”dur.⁶ Türk Dil Kurumu

¹ Bu çalışma 20.04.2018-22.04.2018 tarihleri arasında 5th International Conference on Social Sciences & Education Research (Antalya-Türkiye)'de sözlü olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi. ORCID iD: 0000 0002 2038 5652

³ Arş. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi. ORCID iD: 0000-0002-7334-0992

⁴ Arş. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, ORCID iD: 0000-0001-7636-8715

⁵ Sözlükte kavramın ikinci anlamı “Kötülük gelme ihtimali, tehlike, muhataradır. Üçüncü anlamı ise psikolojiyle ilgili olarak “Gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sarması, ağız kuruması, solunum ve kalp atışı hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişimlerle kendini gösteren duygu”dur.

⁶ Sözcük Eski Yunanca *phóbos φόβος* "korku" sözcüğünden türetilmiştir. Bkz: www.etimolojiturkce.com.

Sözlüğünde ise, “Belirli nesnelere veya durumlar karşısında duyulan olağan dışı güçlü korku, yığı”, şeklinde tanımlanmaktadır. Korku, “insanı tehlikeye karşı uyarıcı ve önlem almaya iten sağlıklı bir tepki” olarak olumlu bir anlamda kullanılırken; “fobi” (phobia) kavramı, “anlamsız, gerçeğe uymayan, abartılı bilinçdışı korkular; ürkü, yığı” olarak da tanımlanmaktadır. “Fobik tepki” ise (fobik kaygı), “insan için bir tehlike oluşturmayan nesne ya da durumlar karşısında kişinin kendini kaptırdığı panik aşamasında aşırı bir korku durumuna bile gelebilen bir korku” şeklinde tanımlanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2012). Tanımdan da anlaşılacağı üzere ideal “korku”nun insanın sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürmesinde önemli bir fonksiyonu vardır. Buna karşılık olarak “fobi” gerçeğe bir ilgisi olmayan, kişinin sosyal ve ruhsal hayatını olumsuz etkileyen ve günlük hayatta bir karşılığı olmayan asılsız, yersiz ve abartılı reaksiyonlardır.

Fobinin ortaya çıkmasında farklı psikolojik yaklaşımlar vardır. Örneğin fobiden ziyade korkuyu merkeze koyan biyolojik yaklaşıma göre, korku duyusu içgüdüsel ve organizmayı tehditlerden koruma gibi olumlu yanları vardır. Bu yaklaşıma göre korku, kaygı, fobik tepkiler biyolojik fonksiyon kaynaklıdır. Davranışçı yaklaşıma göre fobiler şartlı refleks yoluyla öğrenilmiş davranışlardır. Diğer bir ifadeyle bu davranışları tetikleyen dış etmenler tarafından öğretilmiştir. Psikanalitik yaklaşımda ise fobi, bastırılmış dürtülerin farklı şekillerde ortaya çıkmasını ifade etmektedir (Karşlı, 2013: 77-78).

Ancak fobi kavramının yalın kullanımdaki anlamının yanında, farklı bir kavramla birleşik kelime olarak kullanıldığında o şeyden nefret etme, kin ve düşmanlık duyguları besleme gibi anlamları ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla İslamofobi kavramı İslam ve Müslüman korkusundan ziyade İslam ve Müslümanlara karşı nefret ve düşmanlık besleme duygularını ifade etmektedir.

İslamofobi üzerine çalışan farklı alandan uzmanlar ve düşünürler kavramı kendi çalışma alanları açısından yorumlasalar da ortak kanaat, oryantalist bir ideolojiyle Batı tarafından oluşturulan bir yapay nefret ve önyargı olduğudur. Bu bağlamda İslamofobi “İslam korkusu yaratmak” olarak tanımlanmaktadır. Nitekim insanlar kendilerinden olmayana sürekli korkuyla ve kuşkuyla bakmakta ve bu bakışın ileri aşaması olarak fobi gösterilmektedir (Amerikaninsesi.com, 12.06.2018). Aslında olmayan şeylerin varmış gibi gösterilmesi suretiyle bu fobinin sürekli canlı tutulması ise sürecin en tehlikeli aşamasını oluşturmaktadır. Oysa adı bile “barış”, “esenlik”, “güvenlik” gibi anlamlara gelen İslam, İslamofobik faaliyetlerle; terör, savaş, katliam gibi tehlikelerin gerekçesi ve özgürlüklerin önünde potansiyel bir engel olarak gösterilmektedir (Kahraman, 2011:189).

İslamofobi'nin küresel anlamda öne çıkmasında hiç kuşkusuz medya ve bilişim teknolojilerinin başat bir rolü vardır. İnternet ve çeşitli bilgisayar /mobil oyunlar da dâhil olmak üzere, basılı araçlardan görsel-işitsel medyaya kadar tüm mecralarda İslam ve Müslümanlar aleyhinde kara propaganda çalışmalarına rastlamak mümkündür. Nitekim bu çalışmada, kitle iletişimin önemli araçlarından biri olan film afişleri üzerinden İslamofobi ile ilgili göstergebilimsel analiz yapılmaktadır. Çalışmada önce İslamofobi'nin sebepleri ve medyanın İslamofobi üzerindeki rolüne değinilmekte ve daha sonra “The Stone Merchant” filminin afişi göstergebilimsel olarak değerlendirilmektedir. Filmin Başkaca afişleri mevcut olsa da çalışmamız İnternet Movie Database’de (İMDB) yer alan, filmin ana sayfa tanıtım afişiyle sınırlı kalacaktır.

2. İslamofobi’ye genel bakış

Bazian, İslamofobi'nin mevcut Avrupa merkezli, post kolonyal ve oryantalist global güç yapısı tarafından geliştirilen yapay korku ya da önyargı olduğunu belirtir. Kavramın gerçek ya da algılanan Müslüman tehdidini yöneltildiğine değinerek, bir taraftan mevcut ekonomik, politik,

sosyal ve kültürel ilişkilerdeki eşitsizliklerin korunması ve ilerletilmesi, diğer yandan da hedef kitlelerde (Müslüman ya da değil) ‘medeniyet rehabilitasyonunu’ sağlayacak bir araç olarak şiddet kullanımını rasyonalize etmenin amaçlandığını söyler. Ona göre, “İslamofobi kaynak dağılımındaki eşitsizlikleri muhafaza edip daha ileriye taşıyan bir global ırk yapısını tekrar ortaya koymakta ve bunu teyit etmektedir.” (Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi, 2015: 23-24).

İslamofobik anlayışın özüne, bir sosyal Darwinizm yaklaşımı olarak “beyaz ırkın üstünlüğü” teorisi ve “kendi gibi olmayandan nefret etmek” mottosu hâkimdir (Akgönenç, 2011:19). Kavram, temel insan hakları bağlamında değerlendirilmektedir. Bu yaklaşıma göre temel anlamda İslamofobi, Müslümanların din hürriyetini, sivil özgürlüklerini ve kişilik haklarını ihlal eden ve sıklıkla da ayrımcılığa, önyargılara ve nefret suçlarına ya yol açan veya bunların oluşmasını tahrik eden söz ve eylemler olarak değerlendirilmektedir (Yenisafak.com, 27.09.2013). İslamofobi ayrıca İslam korkusu, kin ve düşmanlık dışında ayrımcılık, dışlama ve şiddet kavramlarıyla da doğrudan ilişkilendirilmektedir. Genel olarak İslam’a ve Müslümanlara karşı duyulan korku, nefret, kin, düşmanlık, gibi tutum ve davranışları kapsamaktadır. Yine akademik metinlerde İslamofobi, ayrımcılık, dışlama, önyargı, şiddet vb. kavramlarla tanımlanmaktadır (Aslan v.dğr., 2016: 452).

İslamofobi kavram olarak yeni olsa da İslamofobik tepkiler İslam tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Bu hususta tarihte özellikle bazı noktalar öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, çoğunluğunu Mekke’nin ileri gelenlerinin oluşturduğu putperest kesimdir. Bunlar; İslam’ı, dinî, ekonomik ve kültürel açıdan tehdit olarak görmüşler ve halk arasında kin ve fitne tohumları yayarak ve türlü eziyetlerle İslam’ın doğuşunu engellemeye çalışmışlardır. İkincisi, Ortaçağ Avrupa’sında Kilisenin başı çektiği İslam karşıtı propaganda ile birleşik Haçlı orduları oluşturmak suretiyle İslam’ın ilerleyişini durdurma hareketleridir. Üçüncüsü ise, 1991’de Sovyetler Birliği’nin yıkılmasından sonra yeni düşmanın İslam ve Müslümanlar olarak belirlenmesidir. Son durumun kırılma noktası ise 11 Eylül saldırısıdır (Akgönenç, 2011:17; Karşlı, 2013: 81-82).

3. İslamofobi’nin başlıca nedenleri

Batının, tarih boyunca kendinden olmayanı algılama biçiminin -ötekileştirme anlayışının- önemli sorunlar barındırdığı görülmektedir. Antisemitizm, ırkçılık, haçlı savaşları, manda ve sömürgecilik faaliyetleri, soğuk savaş, İslamofobi vb. bu algılama biçiminin somut göstergelerinden bazılarıdır. Heidegger, Levinas ve Derrida gibi düşünürler bunun sebebini Antik Yunan Felsefesindeki “ontolojik özne” kavramına dayandırmaktadırlar. Bu paradigma perspektifinden kültür ve insan tipi, “öteki”ni “kendi” ile aynıleştirmeden, “kendi”ye indirgemeden ve dönüştürmeden anlayamaz. Bu güç felsefesi de doğal olarak “öteki” üzerinde bir şiddet doğurur. Varlığı daima “iyi-kötü”, “doğru-yanlış” gibi ikili tarzda kurup, kendinden olmayanı “kendi”leştirir ya da yok eder (Güler, 2011: 153).

İslamofobi Batının İslam’a karşı önyargılı bir tutumla yaklaşarak, İslam’ı kendi özünden ve temel kaynaklarından öğrenmek yerine kendi içlerindeki çalışmalarla tanımanın bir sonucudur. Nitekim iç ve dış politikalarda kullanılan bir düşmanlık metodu olan İslamofobi’nin, İslam’ı tam ve doğru bir şekilde anlamadan yanlış bilgilerle yaratılan bir ruh halinin eseri olduğu vurgulanmaktadır (Akgönenç, 2011: 17). Yine, tarih boyunca Hz. Muhammed (s.a.v.) ve İslam’ın Batıda şartlı, önyargılı ve iftiralarla anlatıldığı, bu durumun bugün de devam ettiği belirtilmektedir (Çetinkaya, 2011: 120).

İslamofobi'nin sebepleri arasında din temelli ayrılıklar, çatışmalar veya savaşlar önemli bir yer tutar. Dinler arasındaki mücadelede ise Hıristiyanlık ve Müslümanlık arasındaki çatışmanın daha sık ve yoğun olduğu dikkati çeker. İlk olarak kendini, dünyadaki manevi alanın ilk ve tek sahibi olarak gören Roma Kilisesi tarafından başlatılmış olan bu düşmanlık, aydınlanma dönemi sonrası Protestan, Anglikan, Lutheran, Presbiteryan, Babtist, Metodist vd. Avrupa ve ABD kökenli kiliseler tarafından da bir istismar aracı olarak kullanılmıştır (Altındal, 2011: 233). Bu çerçevede Hıristiyanlığın karşısında İslam'ın büyük bir tehdit olarak görülmesi, İslamofobi'nin en önemli sebepleri arasında yer almaktadır. Bunda, İslam'ın geçmişte pek çok Hıristiyan bölgesini etkisi ve egemenliği altına almasının önemli bir rolü vardır. Örneğin haclı seferlerinin temel gerekçelerinden biri, İslam'ın Hristiyan toplumları üzerindeki artan sözde tehditleridir. Nitekim 1095'te ilk Haclı Seferlerini ilan eden ve Müslümanları şeytanın uşakları olarak niteleyen Papa II. Urbanus, “Aşağılanmayı hak etmiş, şeytanın aşağılık kölesi olmuş, insanlık onuru bakımından soysuzlaşmış bu kâfir ırk, her şeye kadir Tanrı'nın seçilmiş halkı karşısında galip gelirse; bu bizim için ne büyük utanç olur” diyerek varlığını ötekiyle mücadele üzerinden inşa etmenin somut bir örneğini ortaya koymuştur. (Schnapper, 2005: 45) Orta Asya ve Anadolu'da güçlü Türk ve Müslüman devletlerinin kurulması, Emeviler'in Endülüs'ü fethi ve Osmanlı'nın güçlü bir devlet olarak ortaya çıkıp Avrupa içlerine kadar ilerlemesi, İslamofobi'nin Batıda yayılmasının başlıca sebeplerinden olmuştur. Özellikle Osmanlı Devleti'nin Gelibolu boğazını geçip Avrupa kıtasına ayak basmasından itibaren birbiri ardına kazandığı zaferlerle Orta Avrupa'ya kadar ilerlemesi, Avrupa için asıl tehlike çanlarının çalması demektir (Lewis, 1993: 73).

İslamofobi'nin sebeplerinden bir diğeri, İslam'ın kaynaklarının ve değerlerinin yanlış/çarpıtılarak yorumlanmasıdır. Kur'an-ı Kerim'de ve Hadis'lerde geçen cihat, birden fazla kadınla evlenebilme, kadınların hakları, gayrimüslimlerle münasebetler, Allah'a şirk, Peygamberine itaat gibi pek çok konuda, bağlamından koparılıp yapılan eleştirilerle İslam'ın yanlış tanıtılması İslamofobi'yi körüklemektedir. Söz gelimi cihat mevzusunu İŞİD ve El Kaide gibi terör örgütleriyle somutlaştırmak, İslam düşmanlığını ve Müslüman korkusunu pekiştirmektedir (Altındal, 2011: 234-238). Bununla ilgili olarak Avşar (2011: 241), insanlığın ortak problemi olan terörün, “İslamî Terör” niteliğiyle kasıtlı olarak kullanıldığına dikkati çekmektedir. Nitekim 16. Papa Benedict (Benedictus) 11 Eylül saldırılarının 5. yıldönümünün hemen ertesinde yaptığı konuşmada İslam'ı bir şiddet dini olarak tasvir ederek Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insanlığa kılıçtan başka bir şey getirmediğini iddia etmektedir (Bulaç, 2011: 158).

Medeniyetler ve özellikle Doğu-Batı medeniyeti arasındaki mücadelelere bakıldığında Batı medeniyetinin kendisini üstün ve medeni, Doğu'yu ise barbar ve istilacı olarak gördüğü dikkati çeker. Avrupalı düşünürlerin yazdıkları eserler de oryantalist düşüncenin gelişip yayılmasında temel bir rol oynamıştır. Faşizan, bölücü ve oryantal anlayış Wilhelm Leibniz, David Hume, Immanuel Kant, Friedrich Hegel, Francis Bacon, Montesquieu, Dante gibi düşünürlerin eser ve görüşlerinde de sıkça yer almıştır. Bunda İslam'ın hızla yayılmasının getirdiği merak da etkili olmuştur. Aziz Peter'in (Tahmini 1092 – 25 Ekim 1156) 1143'te Kur'an-ı Kerim'i ilk çevirisiyle birlikte Batı İslam'ı belki de ilk defa onun perspektifinden görmeye başlamıştır. Ona göre Muhammed'in getirdiği din doğruyla yanlış, iyiyle kötüyü birbirine karıştırmaktaydı. Ayrıca İslam Hıristiyanlığa ait bazı şeyler taşıyordu. Monoteist bir Tanrı anlayışı vardı ancak İsa'nın Tanrı değil bir elçi olduğunu kabul ederek eski Arian sapkınılığını canlandırmaktaydı. Bu nedenle Muhammed bir Hıristiyan sapkını olmalıydı. Bu yüzden Dante de, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) sapkınların ve bölücülerin işkence gördüğü cehennemin en alt tabakalarından birinde göstermekteydi (Galen, 2000: 334). Renan'a göre (akt. Servante, 2005:41) Hz. Muhammedin on bir kadını bir saat içinde

tatmin ederek Herkül'ün on üçüncü hünelerini göstermeyi denediği Batı safsatasına referansla, İsa'nın aksine O'nun şeytanın kışkırtmalarına nasıl karşı koyacağını bilmediğini iddia etmektedir. Günümüzde ise Samuel Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" ve Francis Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" çalışmaları, akademik camiada İslamofobi'nin dayanak bulmasına zemin hazırlayan çalışmalar arasında gösterilebilir (Aktaş, 2014: 43-46).

Düşünürler gibi Kilisenin de geçmişteki bakış açısını değiştirmedeği gözlenmektedir. Nitekim 2006 yılının 12 Eylül'ünde Regensburg Üniversitesi'nde Papa 16. Benedict yaptığı bir konuşmasında, 14'üncü yüzyılda, Bizans İmparatoru II. Manuel'in; "Muhammed, hangi yeniliği getirmiştir, onun getirdikleri arasında sadece kötülükleri ve insanî olmayanları bulursun, vadettiği inancı kılıçla yayma emri gibi. Tanrı kan dökülmesini sevmez." sözlerinden alıntı yapmış ve ardından kendi sözleriyle İslam'da Tanrı ile akıl arasında ayrılmaz bir bağ bulunmadığını, İslamî Cihad'ın, akla ve Tanrı'ya aykırı olduğunu belirtmiştir (p.dw.com, 15.09.2006).

Günümüzde, İslamofobi'nin artmasındaki en önemli sebeplerden birisini de siyasi faktörler oluşturmaktadır. Batıda 1990'lardan itibaren aşırı sağ kesimlerin homojen toplum yapısı isteğine dayanan ırkçı söylemleri artmaya başlamış, yapılan seçimlerde Doğu ve İslam ülkeleriyle ilişkiler üzerine kısıtlayıcı revizyonlar parti politikalarına girmiş, Doğu-Batı arasındaki fark hiç olmadığı kadar İslam ve Müslümanlar üzerinden aleniyet kazanmış ve İslam ve Müslüman karşıtlığı ülke yönetimlerine yansımıştır. Batı siyasetinin gittiği yön daha milliyetçi ve dışlayıcı bir kimliğe evrilirken, liberal demokrasinin temel öğelerinin tartışılmaya başlandığı görüşü önem kazanmaya başlamıştır. Aynı görüş çerçevesinde, Avrupa'da 'ötekileştirme' üzerinden kimlik kurma çabasının hâkim olduğu belirtilirken, bugün Avrupa'da Müslümanlar ve göçmenlerin 'öteki' olarak değerlendirilebildiğine vurgu yapılmaktadır. Avrupa'da belirli bir aydın kesimin ve medyanın bu süreci şekillendirmede önemli bir rol üstlendiğine işaret edilmektedir. Ayrıca, Müslümanların Avrupa toplumlarındaki sayı ve görünürlüğünün artması, Avrupa'da yaşanan ekonomik kriz, işsizlik, terör gibi sorunların kaynağının ve temel nedeninin Müslümanlar olarak görülmesi Müslümanların ötekileştirilmesinin sebeplerini oluşturmaktadır. Bu yapı Müslümanlara karşı önyargı, ayrımcılık, dışlama ve şiddet körükleyen temel nedenleri oluşturmaktadır. DAES, El-Kaide ve benzeri terör örgütlerinin İslam adına hareket ettiklerini iddia ederek terör eylemlerini gerçekleştirmeleri söz konusu olumsuz etkiyi çok daha fazla artırmaktadır (Türkiyedeinternetgazetesi.com, 2017).

Ancak sorunun tek kaynağı olarak Batıyı görmek yeterli değildir. Müslüman camianın İslam'ı yaşama ve tanıtmada yeterince başarılı olamaması da İslamofobi'nin devam etmesinde etkili olmaktadır. Bilgisizlik, siyasi ya da provakatif amaçlarla İslam'ın yanlış tanıtılması, şiddet ve terörün İslam'la bağdaştırılması karşısında Müslümanların, İslam'ı doğru tanıtmak konusunda üzerlerine düşeni yeterince yapmamaları, haklı bir özeleştirisinin de sebepleri arasında gösterilebilir. (Yılmaz, 2011: 176).

Ayrıca İslam dünyasında yaşanan şiddetin boyutu da bu sorunu tetiklemektedir. Dünyada İslamofobi'yi besleyen ve Müslümanlara yapılan haksızlıkları meşrulaştırmak için en önemli malzeme olarak kullanılan şiddet olaylarının, İslam coğrafyasında yürek yakıcı boyutlara ulaştığı ifade edilmektedir. Oysa İslamiyet şiddetsiz bir kültür geliştirmeyi, bunun için de şiddetten arınmış bir zihin, dil ve eylem üretmeyi hedefleyen bir öğreti ortaya koymaktadır (Çağırıcı, 2011: 255-258).

Bir diğer önemli sorun da İslam'ı terörle bağdaştırma çabaları ve buna mukabil geliştirilen dile karşı duyarsızlaşmadır. Söz gelimi "İslami Terör" nitelemesi ile tüm Müslüman kesim terör

mensubu olarak zan altında bırakılmaktadır. Ancak asıl sorun, Batının terörü İslam ile aynı kefeye koyması değil, Müslümanların buna ortak tepki geliştirememiş olması, duyarsız davranması ve hatta bu nitelermeyi kullanmalarındır (Avşar, 2011: 241). Bu kullanımın rutinleşmesinde ise medyanın rolü büyüktür.

4. İslamofobi’de medyanın rolü

Medya, algı ve tutum oluşturma, geliştirme ve değiştirmede önemli bir güce sahiptir (Güz, 2005: 49; Güngör, 2013:110-114). İslamofobik faaliyetlerin gerekçesi ne olursa olsun üretim, dağıtım ve gösterim aracı medyadır (Kahraman, 2011: 190). Günümüzde küreselleşen medya, insan hayatının hemen her alanını etkilemekte, küresel boyutlu birçok konuda olduğu gibi İslamofobik algının etkili ve geniş biçimde yayılmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Daha önce de vurgulandığı gibi, İslamofobi’nin küresel bir konu olarak yaygınlaşmasının olmazsa olmazı olarak medya ön plana çıkmaktadır. Günümüzde İslamofobi dâhil her türlü ötekileştirme, dışlama ve aşağılama medya sayesinde görünür hale gelmekte, aynı zamanda da medya aracılığı ile yoğunlaşmış yaygınlaşmaktadır (Yüksel, 2011: 103). Diğer bir deyişle medya, İslamofobi’yi yaratanların amacı olan İslam’ı ve Müslümanları terörizm, şiddet ve çeşitli temel hak ihlalleriyle özdeşleştirme, bunları yayma ve sürekli görünür kılma amaçlarının aracı olmaktadır. Bu amaçla, önce provokatif faaliyetler, bunun etkili olmadığı zamanlarda da suni eylemler düzenlenebilmektedir. Kutsal değerlere saldırmak suretiyle yapılan provokasyonlarla tetiklenen şiddet İslam’la özdeşleştirilerek amaca ulaşılmış olmaktadır¹. Medya yoluyla küresel ölçekte Müslümanların; terörist, barbar, insan hak ve özgürlüklerine saygısız oldukları imajı yaratılmaya çalışılmaktadır.

İslamofobik medya içeriklerinin provokasyon amacıyla üretilip üretilmediği çoğu zaman kesin olarak bilinmemesine rağmen, kimi yayınlarda önyargı kolayca sezilebilmektedir. İnanç, düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlüğü insan haklarının temel ilkelerinden olmakla birlikte farklı inançlara saygı göstermenin medyanın evrensel etik kodları arasında yer aldığı kimi medya organlarınınca genellikle göz ardı edilebilmektedir. Burada bu tür içerikler üreten medya kuruluşlarının asıl amacını öngörebilmek oldukça zordur. Amacın, Müslümanların tepkisini çekse de düşünce özgürlüğü çerçevesinde bir fikri veya yaklaşımı ortaya koymak mı, şiddet üzerinden ekonomik çıkarlar elde etmek mi yoksa İslam ile ilgili bir önyargı ve antipati ortamı yaratarak İslamofobi’yi tetiklemek karşılığında rant elde etmek mi ya da başka bir sebebin mi olduğunu saptamak zor olduğundan her olayı kendi koşullarında değerlendirmek gerektirmektedir.

Charlie Hebdo olayı medyanın provokatif faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir. Dergi, 20 Eylül 2012 özel sayısında Hz. Muhammed’i çıplak olarak tasvir etmiştir. Derginin genel yayın yönetmeni, Fransa’da dinin bir düşünce alanı olarak değerlendirildiğini ve bu yüzden, Hz. Muhammed’in karikatürünü yapmanın, Karl Marx’ın karikatürünü yapmaktan bir farkının olmadığını ileri sürerek kendini savunmuştur. Müslümanlarca dergi aleyhine açılan davalar ise Fransız mahkemeler tarafından reddedilmiştir (Radikal.com.tr, 07.01.2015). Oysa Avrupa Konseyi’nin bir üyesi olarak Fransa, 10. maddesinde ifade hürriyetinin, “başkalarının şöhret veya haklarının

¹ Hollanda’da aşırı sağcı Pegida (Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar) örgütüne Rotterdam’da Diyanet’e bağlı Laleli Camii önünde, iftar saatinde domuz eti mangal partisi için izin verilmesi buna bir örnektir (Bkz. Bbc.com,05.06. 2018). ABD’nin Arizona Eyaletindeki Pohenix şehrinde bulunan İslami Toplum Merkezi’nin önünde provokatif bir eylem için araya gelen İslam karşıtı kalabalık polisin müdahalesi sonucu dağıtıldı (Bkz, Yeni-asya.com.tr, 15.06.2015).

korunması" (*Resmi Gazete*, 19.03.1954, No.: 8662; *Düstur*, cilt 35: 1567) amacı doğrultusunda sınırlandırılabilceğini öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf bir Devlettir.

Hız Muhammed başta olmak üzere Müslümanlara yönelik ağır hakaretler içeren ve İslam dünyasında infiale sebep olan Nikoula Bassaley Nakoula imzalı "Müslümanların Masumiyeti" (2012) adlı film de tam olarak bir kara propaganda örneğidir. Film; Yemen, Tunus, Mısır ve Libya'da kanlı eylemlere neden olmuş, Bingazi'de ABD'nin Libya Büyükelçisi ve üç çalışanı öldürülmüştür. "İslam kanserdir, Müslümanlar da yok edilmesi gereken böceklerdir. Bu film ile İslam'ın nefret içerikli bir din olduğunu göstereceğim" şeklinde açıklama yapan Nikoula, (*Sakaryarehberim.com*, 14.09.2012) kaynağını evrensel ilkelerden alan düşünce ve ifade özgürlüğünün provokasyon amaçlı nasıl kullanılabilceğinin örneğini göstermiştir. Benzer şekilde Hollanda'nın aşırı sağcı partisi olan Özgürlük Partisi Milletvekili Geert Wilders tarafından hazırlatılan film de tam anlamıyla bir provokasyon ürünüdür. 16 dakikalık bir kısa film olan "Fitna" (Fitne) İslam karşıtı görüntüler içermektedir. Filmde, dünyadaki terörün sebebi olarak İslam ve onun kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim gösterilmektedir. Ayrıca İslam'ın Batı uygarlığını yok etmek istediği de iddia edilmektedir (*p.dw.com*, 29.03.2008). Ülkedeki Müslümanların itidalli davranmaları söz konusu provokasyonun başarısız olmasını sağlamıştır (*Cnnturk.com*, 29.03.2018).

İslamofobi'nin en yaygın olduğu mecralardan birini de bilgisayar oyunları oluşturmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2016 yılında yaptığı bir araştırmada, çocuklar ve gençler başta olmak üzere insanların oyunlardan nasıl etkilendiği ortaya konmuştur. *Bilgisayar Oyunlarında İslamofobi* (Docplayer.biz.tr, 2016) isimli bu çalışmada, küresel boyutlu en popüler oyunlar başta olmak üzere birçok oyunda İslam'ı sembolize eden subliminal içeriklerle insanların etkilenmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Araştırmaya göre, oyun içeriklerinde Türk kültürü, gelenekleri, milli ve ahlaki değerleri ile ilgili, hakaret boyutuna varan mesajlar verildiği ve bunların bilinçaltına yerleştirilmeye çalışıldığı tespiti yapılmaktadır. Araştırmada mesajların oyuncuya hissettirilmeden nasıl verildiği de açıklanmaktadır. Buna göre, oyunu kurgulayanlar mesajları oyundaki görüntü ve ses gibi özellikle odaklanılan noktanın farklı bir boyutunda ve fark edilmeyecek şekilde vermekte, gizlice verilen olumsuz mesajlar çocukların bilinçaltına yerleşerek onları yönetmektedir. "Devil May Cray 3", "Guitar Hero 3", "Resident Evil 4", "Call of Duty 1, 2", "Counter Strike", "Serious Sam", "Clive Barker's Undying", "Zack & Wiki", "Ayo Dance", "Tekken Tag Tournament", "Little Big Planet 3" gibi oyunlarda bu türden içeriklere rastlandığı bildirilmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı ayrıca, bu tarz içeriklerin bildirilmesi için "Oyunlarda İslamofobi" isimli bir web sitesi kurmuştur.

Aynı çalışmada, "Muslim Massacere", "Bomb Gazze", "Minarett Attack" gibi bazı oyunların ise doğrudan İslamofobik amaçla kurgulandığı tespiti yer almaktadır. Örneğin "Muslim Massacere" oyununda, oyunculardan Müslüman karakterleri öldürerek ilerlemeleri ve en sonunda Hz. Muhammed'i öldürmeleri istenerek oyun üzerinden doğrudan İslam hedef alınmakta ve öldürülmesi gerek insanlar olarak Müslümanlar hedef yapılmaktadır. "Bomb Gazza" oyununda ise oyunculardan Gazze şehri üzerinde uçuş yaparken sivillerin üzerine bomba bırakmaları istenmekte ve orada yaşayan Müslümanların öldürülmesi fikri bilinçaltına yerleştirilmeye çalışılmaktadır. İsviçre'deki Aşırı Sağcı politikacılar tarafından piyasa sürülen "Minarett Attack" oyunu ise, içerisinde sarıklı, sakallı müezzinlerin bulunduğu minarelerin bombalanarak imha edilmesi üzerine kurgulanmıştır. İsmiyle birlikte İslam karşıtlığını ön plana çıkaran oyunun kurgusu ise, sakallı müezzinlerin bulunduğu minarelerin bombalanmasıdır. Oyuncu minareleri bombalarken

Güz, N., Bingöl, M., Yanık, H. (2020). İslamofobi ve medya: “The Stone Merchant” film afişinin göstergebilimsel analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 11-30.

bilinçaltına, İslam’ın ve Müslümanlığın ortadan kaldırılması gerektiği mesajı yerleştirilmeye çalışılmaktadır (oyunlardaislamofobi.com, 2016; Docplayer.biz.tr).

5. Yöntem

5.1. “The Stone Merchant” filminin künyesi

The Stone Merchant (II Mercante di Pietre)

Vizyon Tarihi: 15 Eylül 2006

Yapım: 2006 – İngiltere, İtalya

Yer: Kapadokya, İskoçya, Piedmont

Süre: 119 Dakika

Tür: Drama, Gerilim, Politik

Yönetmen: Renzo Martinelli

Yapımcı: Renzo Martinelli

Senaryo: Corrado Calabrò

Oyuncular: Harvey Keitel (The Merchant), Jane March (Leda), Jordi Mollà (Alceo), F. Murray Abraham (Shahid), Paco Reconti (Valerio Vergotto), Bruno Bilotta (Libero)

Yapımcı Şirket: Box TV, Creative Partners International, Martinelli Film Company International

Resim 1: “The Stone Merchant” Filminin Afişi (imdb.com, 15.09.2006)

5.2. “The Stone Merchant” filminin içeriği hakkında

İtalyan asıllı bir Müslüman olan Ludovico Vicedomini/The Merchant (Harvel Keitel), babasının işlerinden dolayı Afganistan’da doğmuştur. Sovyetlerin burayı işgal etmesiyle birlikte, ailesi İtalya’ya geri dönmüştür. Ludovico Vicedomini burada kalıp arkadaşlarıyla birlikte Ruslara karşı mücadele etmiştir. Bu şekilde El-Kaide ile yolları kesişen Vicedomini’nin, Kapadokya’da bir mücevherci olarak görünse de amacı, Leda’yı gelecekteki bir terör eylemi beklentisiyle kullanmaya ikna etmektir.

Jordi Molla (Alceo), bir üniversitede profesördür ve aynı zamanda Valerio Vergotto’nun (Paco Reconti) başında olduğu *Messaggero* isimli gazetede köşe yazarıdır. Alceo’nun takıntısı ve temel savı, dünyanın hemen her yerinde yaşanan terör ve kanlı eylemler üzerinde İslam’ın rolünü ortaya koyup, İslam’ı terörizmle özdeşleştirmeye çalışmaktır. Zira yıllar evvel bir çalışma için gittiği Nairobi/Somali’de, Amerikan Büyükelçiliğine gerçekleştirilen bir terör saldırısında bacaklarını kaybetmiştir. Yıllar sonra bu kez yine İslam’la ilişkilendirilen terör saldırısının kurbanı, Alceo’nun karısı Leda (Jane March) olur. Leda, havaalanındaki kanlı bir terör saldırısına şahit olmakla kalmaz; esir alınır. Kısa süreli bir çatışmanın ardından kurtulan Leda’nın ruhsal sarsıntısını atması için geldikleri tatil mekânı Kapadokya’dır. Buraya gelirken arabaları bozulan çiftin yardımına Shahid (F. Murray Abraham) yetişir. Shahid, Kapadokya’ya getirdiği çifti Mücevher dükkanının önünde bırakır ve bu dükkana uğramalarını tavsiye eder. Tavsiye üzerine dükkana giren çift, Vicedomini ile tanışır. Bundan sonra her fırsatta Vicedomini, Leda ile duygusal bir yakınlık

kurmaya çalışır ve İtalya'ya döndüklerinde Vicedomini Leda'yı kendine bağlamayı başarır. Asıl amacı Leda'yı terör faaliyetlerinde kullanmak olan Vicedomini, zaman içinde Leda'ya yakınlık duymaya başlar.

Shahid, Vicedomini ve diğer arkadaşları büyük kanlı bir eylemin planlamasını yaparlar. Plan Fransa/Calais'ten, Dover'e (Büyük Britanya) hareket eden bir feribotu patlatmaktır. Bu amaçla, feribottaki bir arabaya güçlü bir patlayıcı yerleştirirler. Plana göre, Alceo gönderilen iki örgüt militanına öldürülecek, Leda da patlatılacak olan feribota binmeye ikna edilecektir. Eylem, planlanandan bir hafta önceye çekilince, Vicedomini buna hazırlıksız yakalanır. Eylemin başarılı olmasını riske atmamak için, örgüt elemanlarınca Vicedomini'nin, feribota binmesi engellenir. Buna karşılık Leda, olanlardan habersiz bir şekilde feribota biner. Alceo, polislerin zamanında müdahalesiyle kurtulmayı başarsa da, Leda'nın içerisinde olduğu feribot havaya uçurulur. Davasına ihanet ettiği düşüncesinde dolayı Vicedomini de başından vurularak orada öldürülür. Filmin başından itibaren yaşananların, Profesörün tezini doğrular nitelikte olduğu görülmektedir.

Film, Mark Twin'in şu sözüyle başlamaktadır: "İnsan canlılar içinde dine inanan tek hayvandır. Cennete giden yolu kolaylaştırmak için dünyayı bir cehenneme çevirdi." Ancak yönetmenin hedefinde din olarak sadece İslam vardır. Zira film genel olarak, İslam'ın, terör ve şiddet eylemlerini besleyen ve tetikleyen bir felsefesinin olduğu tezi üzerine kurgulanmaktadır. Bu tezin koyu savunucusu ise, Profesör Alceo'dur. Alceo, dünyada yaşanan terör ve şiddet olaylarında İslam'ın rolünü kanıtlamanın gayreti içerisinde. Diyaloglarında, "İslami terör" nitelermeleri yapmaktadır. Örneğin, Somali'deki şiddet olaylarının temel sebebini cihat anlayışına dayandırarak savunur. Ona göre "cihat yaşayan tüm Müslümanların görevi. Herkes bir taraf tutmalı. Bu, İslam'ı korumak ve geliştirmek için önemli ve İslamcı savaşçılara göre son düşman dönene veya ölene kadar cihat devam etmelidir." Bir başka örnek de, Alceo'nun yazdığı makaleyi Valerio ile tartıştıkları sahnedir. Alceo "Dinle, 10 yıldır bunu araştırıyorum. Sence onlarla bizim aramızdaki sadece askeri mi? Değil. Bu tümüyle dinler arasındaki fark. Ve şimdi dini bir rejimin dünyayı sardığını görüyoruz. Git oraya bir bak (pencereden dışarıya bakmasını işaret ediyor). Git. (Valerio pencereden bakarken Alceo devam ediyor.) Sıradan insanlar. Onlar her yerde görebileceğin insanlar. Londra, Paris, New York. Teröristler dünyayı değiştirmeye çalışıyor. Kafaları karışık. Bizler gibiler. Başka bir yerde Martta bir uçak kaçırıp bir kuleye çarpabilirler. Ve biliyor musun? Böyle düşünmekten nefret ediyorum ama olacak bu gibi gözüküyor." Çalışmalarında İslam'ı, "İslamî terörizm" nitelmesiyle birlikte kullanan Alceo, ikiz kuleler hakkında yazdığı makalesinde, Müslümanların İslam'ın ilk kurbanları olduklarını ve onları kurtarma görevinin de batıya ait olduğunu savunur. Makalesini yayımlamak istemeyen Valerio'yu Somali'den getirdiği bir videoyla ikna etmeye çalışır. Videoda yarı bedenlerine kadar gömülüp taşlanarak öldürülenler ve elleri kesilenlerin görüntüleri vardır.

Kapadokya'nın ardından bu kez Torino/İtalya'da ortaya çıkan Shahid, cemaate imamlık yapmaktadır. Shahid'in yaptığı duada, "İslam'ın askerlerinin kazanmasına izin ver. İslam'ın düşmanlarının evlerini yık. İslam düşmanlarını yok etmemize yardım et. İslam ulusunun her yeri ele geçirmesine yardım et." şeklinde dua etmektedir. Ayrıca feribotu havaya uçurma görüntülerini medyaya gönderen Shahid burada da "Allah adına, kurtarıcı bağışlayıcı Allah adına İslam'ın düşmanlarını bir kez daha çökerttik. Allah'ın yardımıyla onları yok edeceğiz. Allah'ın yardımıyla haksızlığa karşı olan savaşı kazanacağız. Allah düşmanlarına uyarı. Ölüm her yerde dolaşüyor" ifadelerini kullanmaktadır.

Ayrıca filmde Türkiye, kadınların yalnız başlarına seyahat edemeyecekleri, El-Kaide benzeri yapılanmaların özgürce hareket alanı bulduğu ve özellikle Batılılar için pek de güvenli olmayan bir ülke olarak tasvir edilmektedir. Zira Leda ve Alceo Türkiye’ye tatile geldikleri gün yolda arabaları bozulduğunda Shahid (F. Murray Abraham) -ki kendisi terör yapılanmasının lideridir- ile tanışır ve Shahid Leda’ya “bu ülkede yalnız gezmemesi gerektiğini” söylemektedir. Ayrıca, filmin başlangıç ve final müziği de Türkçe “benden selam söyle dağlara” türküsidir. Sadece başlangıç ve finalde değil film aralarına da müzikten parçalar serpiştirilerek, Türkiye bu karartılmış İslam senaryosuyla doğrudan ilişkilendirilmektedir (Martinelli, 2006).

5.3. “The Stone Merchant” film afişin göstergebilimsel analizi

Grafik tasarımının en önemli ögesi olarak kabul edilen afiş, kitlelere plastik sanatlar yoluyla mesajlar veren en etkili araçlardan biridir. Afişle birlikte bir bilgi ve mesajın geniş kitlelere ulaştırılması mümkündür. Ancak basit bir bilgi sağlayıcı olmanın ötesinde afiş, yeni şeyler söyleyen, uyarıcı ve hatta tehdit eden bir iletişim aracıdır. Ayrıca afiş, birey ve kitleler üzerinde ideolojik ve estetik bir baskı da yaratabilmektedir. Kitleler üzerindeki etkisiyle toplumsal rolü olan bir kitle iletişim aracıdır. Dolayısıyla yaşamımızı şekillendiren önemli olgulardan biridir. İşte onun asıl gücü de insanları aydınlatması, ikna etmesi ve yönlendirmesinden ileri gelmektedir (Fındıkcı, 2015: 25-26).

Film afişleri filmlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Filmler afişler üzerinden tanıtılmaktadır. Afişe bakan seyirci filmin içeriği ile ilgili genel anlamda fikir sahibi olur. Denilebilir ki afiş, filmin kimliğidir. Bu yüzden afiş tasarımı azami özen gerektiren sanatsal bir faaliyettir. Bu düşünceden hareketle profesyonel bir ürün olan film afişinde herhangi bir imgenin rastlantıyla ya da salt estetizm anlamında yorumlanması mümkün değildir. Afişte kullanılan tüm imgelerin birbirleriyle bir anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde ve filmin ana temasını yansıtacak biçimde bir araya getirilmesine çalışılmaktadır. Bunun yolu ise göstergebilimden geçmektedir.

Göstergebilim (Fr. sémiologie, İng. Semiotics), Cenevreli dilbilimci Ferdinand de Saussure tarafından ortaya atılmıştır. Saussure, dilbilimin çok daha genel ve kapsayıcı olarak göstergeler biliminin bir alt dalı olacağını ifade etmiş ve bunu da sémiologie olarak adlandırmıştır (Barthes, 1993: 163). Saussure, göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek bir bilimin tasarlanabileceğini savunmuş ve buna da göstergebilim adını vermiştir. Ona göre göstergebilim, bize göstergelerin ne olduğunu ve hangi yasalara bağlandığını öğretecektir. Kurulması gerekli olan bu dal, dilbilimin de içinde olduğu genel nitelikli bir bilim olacaktır (Saussure, 1998: 46).

Göstergebilimi ortaya atan kişi yalnızca Saussure değildir. Çağdaşı olan Amerikalı Pierce de aynı yıllarda göstergebilime vurgu yapmıştır. Saussure göstergebilimin toplumsal işlevini vurgularken (Saussure, 1998: 47; Guiraud, 1994: 18), Pierce mantıksal işlevini vurgulamıştır (Pierce, 1955: 98; Guiraud, 1994:18). Ancak göstergebilim alanında 1956’lardan sonra daha fazla çalışma yapılmıştır (Barthes, 1993: 13).

Guiraud (1994: 17) için göstergebilim diller, düzgüler, belirtgeler, vb. gibi gösterge dizelerini inceleyen bilimdir. Bu tanımla birlikte dil, göstergebilimsel konuların bir bölümü olmaktadır. Göstergebilim açısından dilin ayrıcalıklı bir yeri olduğunu ifade eden Guiraud, göstergebilimi dilsel olmayan göstergelerin incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Öte yandan Barthes (1993: 23), göstergebilimi dilin bir alt kolu olarak göstermektedir. Gerçek bir derinliği olan konular göstergebilimsel açıdan incelendiğinde yeniden dil ile karşılaşacaktır. Nesnelere, görüntülere ve

davranışlar anlam taşıyabilirler ama bu hiçbir zaman yalnız olmaz, çünkü gösterge dizgesi dil ile karışacaktır.

Göstergebilimsel çalışmanın amacı, dil dışındaki anlamlama dizgelerinin işleyişini belirleyip ortaya koymaktır. Bunu yaparken başvurulacak ilk esas, belirginlik ilkesi gereğince derlenmiş olguların tek bir açıdan betimlenmesidir (Barthes, 1979: 93). Barthes, göstergebilimin ilkelerini ise ikili karşıtlıklar halinde dört başlık altında toplamaktadır. Bunlar; *I. Dil ve Söz; II. Gösterilen ve Gösteren; III. Dizge ve Dizim; IV. Düzanlam ve Yananlam*’dır (1979:2; 1993: 19-21). Bu çalışma, Barthes’in Görüntünün Retoriği (2017) adlı çalışmasından hareketle gerçekleştirilmiştir. Buna göre çözümlendiğimiz fotoğrafın üç iletisi vardır. Bunlar; dilsel ileti, kodlanmamış ikonsal (simgesel) ileti ve kodlanmış ikonsal (simgesel) iletidir. Buradan hareketle göstergebilimsel bir araştırmada amaç, bu üç iletiyi bir bütünsel yapı içerisinde ayrı ayrı ele alırken, iletilerin kendi aralarındaki nihai ilişkisini anlamaya çalışmaktır. Tüm bu iletiler bir araya gelerek anlamı ortaya çıkarmaktadır (Sığırcı, 2016: 127).

5.3.1. Kodlanmamış ikonsal /simgesel ileti

Afiş temsil ettiği film adına bir reklam faaliyetidir. Reklam analiz edilirken bilinmesi gereken ise reklamda görüntünün anlamlandırılışının kasıtlı olduğudur (Barthes, 2017: 24). Diğer bir ifadeyle, sinemada olduğu gibi (Ryan ve Lenos, 2012: 9, 49), reklamda kullanılan metin ve görsel göstergelerin hiç birisi tesadüfen orada değildir ve tamamı bir bütünlük içerisinde bir amaç ve anlam yaratma hedefine hizmet etmektedir. Bu afişte, yukarıdaki çizelgede gösterilen üç düzey ayrı ayrı ele alındığında kodlanmamış ikonsal ileti, afişin düz anlam katı, başka bir ifadeyle nesnelere insan zihninde ilk beliren anlamıdır. Bu bağlamda afişe bakıldığında ilk olarak, yarı profil bir insan fotoğrafının, afişin sol ve alt taraflarını kapladığı görülmektedir. Bu kişi orta yaşın üzerinde bir erkektir ve ilk bakışta sert mizaçlı bir görüntü sunmaktadır. Daha detaylı olarak bakıldığında bu kişinin saçlarının geriye doğru düzgün bir biçimde tarandığı, sakal ve bıyık bıraktığı görülmektedir. Bu kişinin üzerinde ise, beyaz bir ceket ve hâkim yaka gömlek vardır.

İkinci olarak, büyük harf ve puntolarla, beyaz ve lekeli karakterlerle sağa yaslı bir şekilde filmin orijinal İtalyanca ismi “II MERCANTE DI PIETRE” göze çarpmaktadır. Onun altında, turuncu renkle ve daha küçük puntolarla filmin İngilizce ismi “THE STONE MERCHANT” görülmektedir. İtalyanca isminin üstünde ise turuncu ve tamamen küçük puntolarla “harvey keitel” yazmaktadır. Metin olarak en üste ise “vive come noi. parla come noi. ma ci odia.” yazmaktadır.

Üçüncü olarak, profil ve metinlerin arka planı kısmen aydınlatılmış siyah taş duvar yapısında tasarlanmıştır. Yazıların olduğu alana doğru yaklaştıkça bir parlama söz konusuysen, yazıdan uzaklaştıkça karartı artmaktadır. Son olarak, afişteki kişinin omzuna denk gelen, ceketinin üzerinde minareler ve kubbeler göze çarpmaktadır. Bunların arka planının ise, ufuk kıvrımından beyaza doğru bir gradyan renklendirmeyle oluşturulmuş olduğu görülmektedir.

Afişteki görüntüsel iletiye dilsel ve kodlanmamış iletiyi dâhil etmeden baktığımızda görülen şeyler, görüp hemen tanıdığımız nesnelere oluşmaktadır. Ancak, burada kullanılan renkler, yazılar ve profil fotoğrafı ile görülen diğer unsurların her birinin ayrı ayrı farklı anlamlar da ifade ettiği ve bir araya geldiklerinde kastedilen anlamı oluşturdukları gözden uzak tutulmamalıdır. Burada nesnelere anlam çözümlenmelerinin yapılması, film afişinin amacı ve hedef kitle üzerinde yaratmaya çalıştığı etkinin ortaya çıkması açısından önemlidir. Diğer materyaller gibi film afişlerinde de düz anlamla birlikte ve Barthes’in de belirttiği gibi bundan daha önemli olarak çözümlenmesi gereken asıl katmanı şifrelenmiş yan anlam oluşturmaktadır. Barthes, yan anlam

olgusunun kitle iletişimle sıkı ilişkisine vurgu yapmıştır. Gazete okurken, herhangi bir film izlerken, televizyon seyredirken, radyo dinlerken veya satın aldığımız bir ürünün ambalajına bakarken daima yan anlamsal bildirimler aldığımız ve algıladığımız hemen hemen kesindir (Barthes, 1993: 159).

5.3.2. Kodlanmış ikonsal/simgesel ileti

Her ileti, bir gösteren düzlemi ile bir gösterilen düzleminin birleşiminden oluşmaktadır (Barthes, 1993:157). Gösteren düzlemi, düz anlam katını yani kodlanmamış iletiyi oluştururken, gösterilen düzlemi kodlanmış iletiyi oluşturmaktadır. Kodlanmış ikonsal iletinin çözümlenmesinde renklerin ve biçimlerin çok önemli bir işlevi vardır. Kaldı ki renklerin eski çağlardan beri simgesel bir iletişim aracı olarak kullanıldıkları bilinmektedir. Renkler, insan duygularını olumlu ya da olumsuz etkileyen, bilinçli ya da bilinçsiz olarak farklı tepkilerin ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan biridir. Çünkü renklerin insanların ruhsal ve duygusal yönlerini uyarmaktadır. İletişimde ise anlam yaratıcı öge işlevleri de vardır. Bunun yanında, renkleri anlamlandırırken her rengin salt bir anlamı olduğu yanlışına düşmemek gerekir. Çünkü renklerin anlamı kültüre, zamana ve konuma göre değişiklik göstermektedir (Öztürk, 2015; Sığircı, 2016: 129-130).

Afişteki profil resmine bakıldığında ilk etapta bunun yarı profil bir yakın çekim olduğu görülmektedir. Profilin bu şekilde olması, kişinin bilinmeyen ve karanlık yüzüne bir atıftır. Ayrıca görüntüden, kişinin buğday tenli olduğu izlenimini edinmek mümkündür. Bu ten renginin hâkim olduğu bölge Batı değil Doğu kesimleridir. Aslında bu kişi mücevher uzmanı rolündeki Harvey Keitel'dir. Filmde bu kişi sonradan Müslüman olmuş bir İtalyan'dır. Karakterin bu şekilde bir tonlamayla resmedilmesi, karakteri dış görünüş olarak dini dönüşümüyle uyumlu hale getirmiştir. Karakterin göz rengi, gözünün yapısı, saç ve sakalı gibi değişkenler de bu dönüşümü destekler niteliktedir. İlk olarak göz rengine bakıldığında koyu tonlardaki göz rengi Batıda değil Doğuda yaygındır. Örneğin 2011'de yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'de en yaygın göz renklerinin (%70) kahverengi ve siyah olduğu saptanmıştır (Halklailiskiler.com, 2011: 20).

Göz şekline bakıldığında, gözlerin çekik olmadığı rahatlıkla görülmektedir. Çekik gözler uzak doğuda yaygın olduğundan bu kişinin uzak doğudan olmadığı da söylenebilir. Ayrıca bıyık ve sakal İslam'ın şiarındandır. Sakal bırakmak ve bıyıkları üst dudakları açığa gösterecek şekilde kesmek İslam Peygamberince sıkça tavsiye edilmiştir (Yalçın, 2009: 36/1-2). Kişi profili üzerinden devam edildiğinde, siyah güçlü saçlar dikkat çekmektedir. Siyah güçlü saçların otoriter ve sert mizacı sembolize ettiği söylenebilir. Ayrıca yine siyah saçlı bu kişinin Batılı bir karakter olma ihtimali olsa da ağırlıklı olarak Doğulu bir tipe daha uygun olduğu saptanmasında bulunulabilir. Son olarak beyaz renkli ceket, böyle karanlık bir karakterin zenginliğini ve prestijini vurgulamaktadır. Son olarak, kişinin omzunun üzerinde büyük bir cami silüeti vardır. Kişi böylece İslam ile ilişkilendirilmiştir.

Renklerden sonra karakterin beden dilinin çözümlenmesi önemlidir. Zira karakterin duruşu, bakışı, tarzı, jest ve mimikleri renklerle bir bütünsellik oluşturarak anlamı bütünlemeye yardımcı olmaktadır. İlk olarak karakterin asabi duruşu bir olumsuzluk ve güvensizlik havası katmaktadır. Bu durum karakterin bakışlarıyla kendini doğrudan ele vermektedir. İnmiş kaşlar, dik bakışlar, kırışmış ve belirginlik kazanmış alın hatları ile dudak yapısı bu sert mizacı ortaya çıkarmaktadır. Düzgün bir şekilde arkaya doğru taranmış saçlar ile alnın genişçe ortaya çıkması kendine güvenin ve gücün göstergesi olarak görülmektedir. Hâkim yaka gömleğin ilk düğmesinin bile iliklenmiş olması bir ağırlığın göstergesidir ve ayrıca kişiye bir gizem havası katmaktadır. Sakal ve bıyık ise

Şiari İslam'dandır ve burada sert mizaçta erkeksiliği desteklemektedir. Bıyıkların sakalla birleşen keskin biçiminin yüze paralel olarak tasarlandığı görülmektedir.

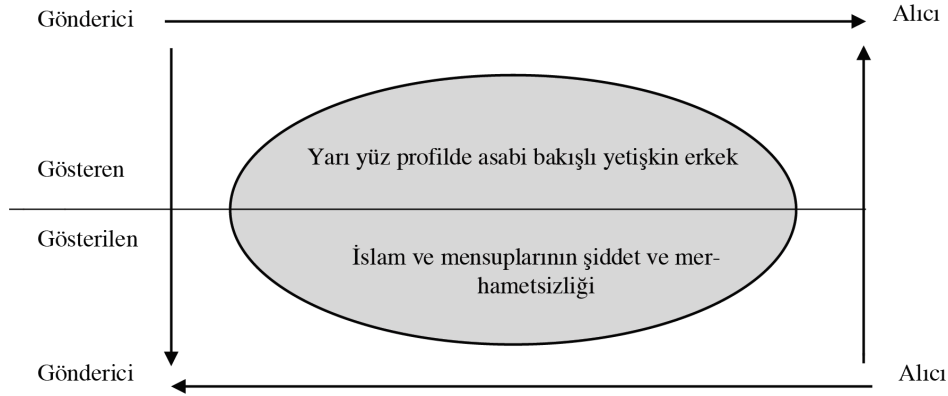
Arka plana hâkim olan renk koyu ve yer yer parlak siyah bir renktir. Karakter ve afiş bütün olarak göz önüne alındığında, filmin romantik ve komedi tarzında değil, bilakis gerilim türüne daha uygun olduğu söylenebilir. Karakterin arka planının koyu renkli bir taş ile kaplı olması, filmin adıyla ve karakterin yaptığı işle anlamsal bütünlük ilişkisi kurmayı kolaylaştırmaktadır. Bu kişi, değerli taş ticareti yapan El-Kaide mensubu bir karakterdir. Bu arka plandaki koyu renkler işlenmemiş değerli taşları sembolize etmektedir. Arka planın koyu bir şekilde verilmesi karakterle birlikte düşünüldüğünde karanlık işlere gönderme yapmaktadır. İşlenmemiş olmaları onların belirli önemli aşamalardan geçirilip bir sanat eserine dönüştürülmemiş özvarlıklarına göndermede bulunmaktadır.

Afişin alt kısmında karakterin ceketi üzerinde minare ve kubbe topluluğu dikkati çekmektedir. Bu semboller doğrudan İslam'a göndermede bulunmaktadır. Anlaşılmaktadır ki İslam, bu karanlık dünyanın önemli bir parçasıdır. Ayrıca beyaz ceket üzerinde minare ve kubbelerin siyah tonlaması bir taraftan caminin görünürlüğünü artırırken diğer taraftan İslam, cami üzerinden karanlıkla ilişkilendirilmiştir.

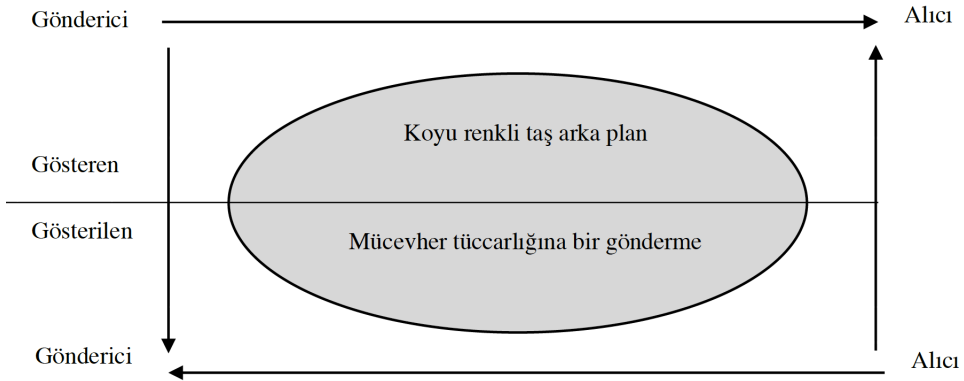
Buradaki cami, 1356-1393 yılları arasında Kahire'de Memlûk hükümdarı Sultan Hasan tarafından yaptırılan "Sultan Hasan Camii ve Medresesi"dir (Atayli.net, 29.05. 2016). Geçmişte Sünnî ekolünün 4 mezhebinin tamamını kapsayan bir eğitim vermesiyle bilinen cami, döneminin en önemli eğitim merkezlerinden biri olarak uzun süre adından söz ettirmiştir. Yapıldığı dönemde cami, İslam dünyasının en görkemli camisi olmuştur (Beksaç, 2006; timeturk.com/tr; Atayli.net, 29.05. 2016)). Bu özellikleriyle cami, İslam'ın ehli-sünnet ekolünün bütünü temsil eden ender örneklerindedir. Gösterge, afiş bütünlüğü içerisinde düşünüldüğünde, İslam'ın ağırlıklı kesimini oluşturan ehli-sünnet, karanlıkla, gizemle ve katılıkla ilişkilendirilmiştir.

Afişteki diğer unsurların referansı bir anlamda cami ve medrese görüntüsü olmaktadır. Karakter, giyim, imaj, kullanılan renklerle oluşturulan olumsuzluk cami ve medrese üzerinden İslam'a yönlendirilmektedir. Filmi izlemeyen bir kişi afişe baktığı zaman muhtemelen cami ve medrese görüntüleri üzerinde İslam'a yönelik bir olumsuzluğu bilerek veya bilmeyerek zihnine yerleştirecektir. Esrarengiz ve karanlık bir izlenim uyandıran diğer unsurlar cami ve medrese üzerinden İslam'a gönderilerek hedef kitlede beklenen etkiyi yaratması amaçlanmıştır. Afişi görenler oradaki cami ve medresenin adını ve nerede olduğunu bilmeseler de afişi tasarlayan ve fikri oluşturanlar tarihi bir mekânın görüntüsünü afişe yerleştirerek bir anlamda tarihi açıdan da İslam'ı şiddet ve suçla yan yana göstermeye çalışmışlardır. Afişteki cami ve medresenin rastgele değil özellikle seçilmesi böyle bir amacın varlığını güçlendirmektedir.

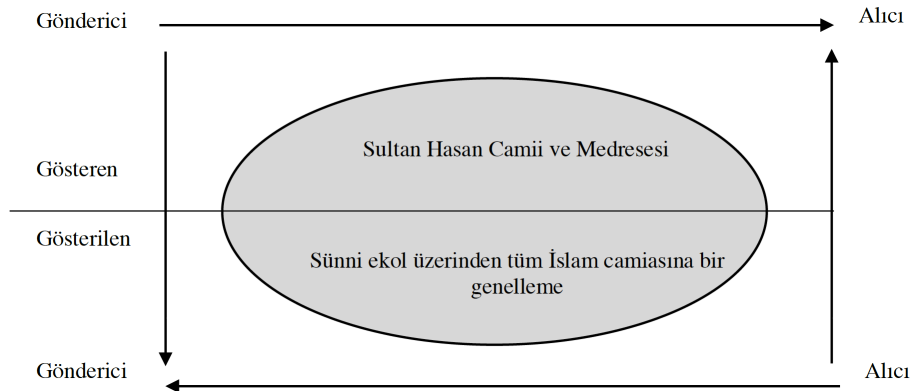
Afişte üç farklı temel göstergenin kullanıldığı söylenebilir:

Şekil 2. Gösterge-1 *Gösteren*: Yarı yüz profilde asabi bakışlı yetişkin erkek - *Gösterilen*: İslam ve mensuplarının şiddet ve merhametsizliği

Şekil 3. Gösterge-2 *Gösteren*: Koyu renkli taş arka plan - *Gösterilen*: Mücevher tüccarlığına bir gönderme

Şekil 4. Gösterge-3 *Gösteren*: Sultan Hasan Camii ve Medresesi - *Gösterilen*: Sünni ekol üzerinden tüm İslam camiasına bir genelleme

5.3.3. Dilsel ileti

Barthes (2017: 29-31), ikonsal iletiye nazaran dilsel iletinin görünürde “sabitleme” ve “bağdaştırma” işlevleri olduğunu ifade etmektedir. Dilsel ileti, belirsiz göstergeler dizisini önleme ve sabit olmayan gösterilenler dizisini sabitleştirmek için çözümlenmede kullanılan önemli bir tekniktir.

Buna göre, metin doğrudan ya da kısmi bir biçimde *bu nedir?* sorusuna yanıt vermektedir. Diğer bir deyişle metin, resmin düz anlamlı kısmî bir betimlemesini sunarak, kompozisyonu daha doğru bir şekilde algılamamıza ve yorumlamamıza yardımcı olur. Ayrıca metin, okuru görüntünün gösterilenlerine yönlendirir ve yan anlamlardan bazılarını alımlatırken bazılarını göz ardı ettirmek suretiyle okuru ustaca bir şekilde uzaktan kumanda ederek seçilmiş anlamlara yönlendirir.

Afişteki dilsel ifadelerle bakıldığında ilk görülen kirli beyaz bir renkle ve oldukça büyük puntolarla yazılmış filmin İtalyanca adıdır: "IL PERCANTE DI PIETRE". Onun hemen altında turuncu bir tonla ve daha küçük bir puntoyla filmin İngilizce adı yazmaktadır: "THE STONE MERCHANT". Böylece filmin bir mücevher taciriyle ilgili olduğu anlıyoruz. Koyu taş arka planın film için ne anlam ifade ettiğini bu başlıkla sabitleme imkânı buluyoruz. Ancak burada koyu siyah bir tonun kullanılması, bu mücevher tüccarı üzerinden olumsuz ve karanlık işlere gönderme yapmamıza vesile olmaktadır. İtalyanca film başlığının hemen üstünde ise yine turuncu renkle ve küçük harflerle "harvey keitel" yazmaktadır. Böylece bu metin, profildeki karakterin, Hollywood yıldızı Harvey Keitel olduğuna dair düşüncemizi pekiştirmektedir. Aynı zamanda İtalyan filminde ünlü bir Hollywood yıldızının oynadığı vurgusunun yapılması, filmin pazarlanmasına katkı sağlanmasına çalışıldığını düşündürmektedir.

Filmle ilgili dikkat çeken ve filmin ana temasını da oluşturan ayrıştırıcı ifadeler ise şunlardır:

"vive come noi." (o da bizim gibi yaşıyor)

"parla come noi." (o da bizim gibi konuşuyor)

"ma ci odia." (ama o bizden nefret ediyor)

Bu ifadelerle ilk etapta afişteki Harvey Keitel isimli "Merchant" karakterine gönderme yapıyor izlenimi edinilse de doğru teşhis için filmin de bilinmesi ve film, afiş ve ifadelerin bir bütünlük içerisinde analiz edilmesi gerekir. Filmin Müslüman nefreti üzerinden ayrıştırıcı bir temayla işlendiği düşüncesinden hareketle ifadelerin muhatabı da ortaya çıkmaktadır. Yani "o" zamirinin muhatabı, şiddet ve terörizmle ilişkilendirilen Müslümanlardır. Keza filmde de bu ifadelerle, Batıdaki Müslüman algısı, oryantal bir bakış açısıyla ortaya konmaktadır.

Söz konusu ifadeler, özünde ötekileştirici ve nefret söylemleri barındırması hasebiyle İslamofobik bir faaliyet kapsamında değerlendirilebilir. "Gibi" edatı "benzerlik" anlamı katar, ancak "aynılık" anlamı katmaz; "gibi" ile iki tür varlığın tözünün farklılığı, birbirine benzeyen tarafları üzerinden ifade edilir. Burada, "gibi"lerle iki nosyon, tür ve medeniyet karşılaştırılmakta, "bizim gibi ama bizden değil" sonucuna ulaşılmaktadır. "Ama bizden nefret ediyor." ifadesi aslında oryantalist bakışın klasik bir dışavurumudur. Türk ve Müslümanların Batının bakış açısıyla, Batıdan nefret ettikleri yargısı ile arka planda İslamofobi desteklenmektedir.

6. Sonuç ve değerlendirme

Küreselleşmeyle birlikte artık medya tarafından üretilip dağıtılan içerikler dünyanın hemen her köşesinde tüketilmektedir. Dolayısıyla İslamofobik içeriklerin hedef kitlesi üretildiği yer ile sınırlı olmayıp aksine tüm dünyadır. Son yıllarda İslamofobi konusundaki yanlış bilinç oluşturma gayreti oldukça yüksek seviyelerdedir. Müslümanlar dünyanın en demokratik olduğu iddia edilen ülkelerinde bile zaman zaman ötekileştirilme, haksızlığa ve zulme uğrama gibi hukuk ve vicdan dışı fiil ve davranışlara maruz kalmaktadırlar.

Bu çerçevede “The Stone Merchant” film afişinin, Barthes’in “Görüntünün Retoriği” çalışmasından hareketle göstergebilimsel olarak yapılan analizinde, İslamofobik mesajlar içerdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Film afişinin genelde bütün Müslümanları, özelde ise Türkleri küçük düşürücü, aşağılayıcı ve onlara karşı nefret oluşturabilecek içerikler barındırdığı şeklinde değerlendirmelerde bulunmak mümkündür. Son olarak, bir film afişinde bile İslamofobi’nin bu denli yoğun işlendiği göz önünde bulundurulunca, kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılan tüm diğer İslamofobik faaliyetlerin küresel anlamdaki etkisi oldukça düşündürücü olacaktır.

Kaynakça

- Akgönenç, O. (2011). İslama Fobya İle Mücadele. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*. (Ed. Osman Alacahan v. dğr.), 13-20.
- Aktaş, M. (2014). Avrupa’da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13 (1), 31-54.
- Altındal, A. (2011). Batının Ateist Literatüründe İslam Düşmanlığı. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v. dğr.), 233-240.
- Aslan, S., Kayacı, M., Ünal, R. R. (2016). İslamofobi ve Batı Dünyasındaki Yansımaları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (6), 451-463.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS). Resmi Gazete: (19.03.1954). No.: 8662; Düstur, cilt 35: 1567.
- Avşar, Z. (2011). İslami Terörizm Nitelemesine İtiraz. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyumu*, (Sivas, 18-19 Kasım 2011), (Ed. O. Alacahan v. dğr.), 149-162.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barthes, R. (1979). Göstergebilim İlkeleri, (Çev. B. Vardar, M. Rıfat), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Barthes, R. (1993). Göstergebilimsel Serüven, (Çev. M. Rıfat, S. Rıfat), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,.
- Barthes, R. (2017). Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik, (2. Basım), (Çev. A. Koş, Ö. Albayrak), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Beksaç, E. (2009). TDV İslam Ansiklopedisi, (37. Cilt), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Bulaç, A. (2011). İslamofobia’nın Zihni Arkapları: Avrupa’nın Hristiyan Kimliği ve İslam, *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 157-173.
- Çağırıcı, M. (2011). İslamofobi Bağlamında Bir Özeleştirir, *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 255-260.
- Çetinkaya, B. A. (2011). Batıda Hz Muhammed Üzerinden İslamofobi’nin Yansımaları. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 117-152.
- Fındıkcı, M. B. (2015). *Görsel Kültür Kuramına Dayalı Grafik Tasarım Eğitiminin Öğrencilerin Afiş Tasarımlarına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Galen, J. (2000). Muhammad and Ideology in Medieval Christian Literature, *Islam and Christian-Muslim Relations*, 11:3, 333-346, DOI: 10.1080/713670328.
- Guiraud, P. (1994). Göstergebilim, (Çev. M. Yalçın), Ankara: İmge Kitabevi.
- Güler, İ. (2011). “Batıdaki “Öteki” Korkusunun Analizi ve İslam Dünyasında Direnişin Terör’e Kayması- nın Psikanalizi”, *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 153-156.
- Güngör, N. (2013). İletişim Kuramlar Yaklaşımlar, (2. Baskı), Ankara: Siyasal Kitabevi.

Güz, N., Bingöl, M., Yanık, H. (2020). Islamophobia and media: semiological analysis of film poster of "The Stone Merchant" *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 11-30.

- Güz, N. (2005). *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- İnternet: Avşar, Z. İslamofobinin Kaynağı Önyargı. URL: <https://www.amerikaninsesi.com/a/İslamofobinin-kaynagi-onyargi/4435498.html>, Son Erişim Tarihi: 20.02.2019.
- İnternet: Baştürk, D. Avrupa'nın Ötekileri Müslümanlar. URL: <http://turkiyedeiktidardergisi.com/dunyadan/avrupanin-yeni-otekileri-muslimanlar/> Son Erişim Tarihi: 30.04.2017.
- İnternet: Bayhan, A. A. Mısır'da Memlûk Sanatı. URL: <http://www.altayli.net/misirda-memluk-sanati.html>, Son Erişim Tarihi: 06.02.2019.
- İnternet: Bilgisayar Oyunlarında İslamofobi, URL: <https://docplayer.biz.tr/34794849-Bilgisayar-oyunlarinda-islamofobi.html>, Son Erişim Tarihi: 10.11.2019.
- İnternet: Charlie Hebdo Dergisi Hangi Karikatürleri Yayınlamıştı?, Radikal, URL: <http://www.radikal.com.tr/dunya/charlie-hebdo-dergisi-hangi-karikaturleri-yayinlamisti-1266975/>, Son Erişim Tarihi: 13.11.2017.
- İnternet: Fobi Kelime Kökeni, URL: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/fobi>, Son Erişim Tarihi: 10.10.2017.
- İnternet: Gülsüm, N. "Obama da İslamofobiyi Güçlendirdi", (Röportaj), URL: <https://www.yenisafak.com/roportaj/obama-da-İslamofobiyi-guclendirdi-568827>, Son Erişim Tarihi: 27.09.2019.
- İnternet: Hollanda'yı Karıştıran "Fitne", URL: <https://p.dw.com/p/DWSu>, Son Erişim Tarihi: 10.12.2018.
- İnternet: II Mercante di Pietre, URL: <http://www.imdb.com/title/tt0775090/>, Son Erişim Tarihi: 19.10.2017.
- İnternet: Mısır'da bir Memlûk eseri: Sultan Hasan Camii, URL: <https://www.timeturk.com/tr/fotogaleri/dunya/misir-da-bir-memluk-eseri-sultan-hasan-camii>, Son Erişim Tarihi: 17.11.2017.
- İnternet: Müslümanlardan "Fitne" Filmi Hakkında Dava, URL: <https://www.cnn-turk.com/2008/dunya/03/29/muslimanlardan.fitne.filmi.hakkinda.dava/442952.0/index.html>, Son Erişim Tarihi: 29.03.2018.
- İnternet: Müslümanların Papa'ya Tepkisi Büyüyor. URL: <http://p.dw.com/p/AZhn>, Son Erişim Tarihi: 25.11.2017.
- İnternet: Oyunlarda İslamofobi, URL: <http://www.oyunlardaislamofobi.com/default.aspx#section-5>. Son Erişim Tarihi: 17.11.2017.
- İnternet: Peygamberimize Hakaret Eden Film Nelere Yol Açtı?, URL: <http://www.sakaryarehberim.com/haber-peygamberimize-hakaret-eden-film-nelere-yol-acti-172268.html>, Son Erişim Tarihi : 13.11.2017.
- İnternet: Rotterdam'da Aşırı Sağcı Pegida Örgütüne Cami Önünde Domuz Çevirme İzni, URL: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44372481>, Son Erişim Tarihi: 12.08.2018.
- İnternet: The Stone Merchant, URL: <http://www.beyazperde.com/filmler/film-187054/>, Son Erişim Tarihi: 11.11.2019.
- İnternet: Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. URL: <https://sozluk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 10.10.2018.
- İnternet: Türkiye'yi Anlama Kılavuzu, URL: http://www.halklailiskiler.com/pdf/Turkiyeyi-Anlama-Kilavuzu-EKitap_1347963063.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.11.2018.
- Kahraman, A. (2011). İslamofobiyi Besleyen Unsurlardan Biri Olarak "İslam Şeriatı" Algısı. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 189-201.

Güz, N., Bingöl, M., Yanık, H. (2020). İslamofobi ve medya: “The Stone Merchant” film afişinin göstergebilimsel analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 11-30.

- Karlı, N. (2013). İslamofobi'nin Psikolojik Olarak İncelenmesi, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 13 (1), 75-100.
- Lewis, B. (1993). *Islam and the West*, New York: Oxford University Press.
- Martinelli, R. (15.10.2006). *Il Mercante di Pietre (The Stone Merchant)*, İtalya.
- Miranda, R. (2015). İslam'ı Protesto Eden Nifakçılar Hıristiyan ve Yahudiler Tarafından Susturuldu, URL: https://www.yeniasya.com.tr/robert-miranda/islami-protesto-eden-nifakcilar-hiristiyan-ve-yahudiler-tarafından-susturuldu_340917, Son Erişim Tarihi: 12.08.2018.
- Nakoula, B. N. (2012). *Innocence of Muslims*, (Film), ABD.
- Öztürk, Ş. (2015). *Türk Kültüründe Renk Kavramı ve Renklerin Maddi Kültüre Yansıması*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pierce, C. (1955). *Philosophical writings of Pierce*, (Ed. J. Buchler), New York: Dover Publications.
- Ryan, M., Lenos, M. (2012). *Film Çözümlemesine Giriş*, Ankara: De Ki Basım Yayın.
- Sausure, F. D. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*, (Çev. B. Vardar), İstanbul: Multilingual.
- Schnapper, D. (2005). *Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki ile İlişki*, (Çev. A. Sönmezay), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Servante, A. (2005) “Batılıların Gözünde Türk İmajının Geçirdiği Değişimler”, *Dünyada Türk İmgesi*, (Ed. Ö. Kumrullar), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergebilim Uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi. (2015). *Avrupa'da Yükselen Ayrımcılık Nefret, İslamofobi ve Irkçılık*, (Editör: Hüseyin Türkan), İstanbul.
- Yalçın, İ. (2009). *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Yılmaz, H. (2011). İslam Karşıtlığında (İslamofobi) “Cihad” Algısının Rolü, *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 175-188.
- Yüksel, M. (2011). İslamofobi'nin Tarihsel Temellerine Bir Bakış: Oryantalizm ya da Batı ve Öteki. *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi (Sivas, 18-19 Kasım 2011)*, (Ed. O. Alacahan v.dğr.), 103.116.

Extended abstract in English

Although the concepts of “phobia” and “fear” are sometimes used interchangeably, they differ in their essence. As a matter of fact, "fear" sometimes has a positive and necessary feature such as warning people against dangers and pushing them to take precautions. However, “phobia” is a concept that has completely negative content as meaningless, unconscious dismay. However, when used with a different characterization or name, the concept refers to conveying feelings of hatred and hostility towards the concept which is characterized and conveying meaning of putting it into words and deeds. As a matter of fact, when the concept of Islamophobia is thought, the meaning it carries means such as fear of Islam and fostering hostility and hatred towards Islam. The concept is also associated with exclusion, marginalization and discrimination. However, the concept of Islam has meanings that are incompatible with the concept of phobia such as well-being, trust, peace and tranquility.

Islamophobia dates back to the birth of Islam. There are numerous cases that exemplify the acts of violence suffered by Muslims in the early years of Islam. Subsequently, Islamophobic actions have taken place on a more mass scale in the face of the rapid expansion of Islam first into the Arabian Peninsula and then into Asia, Africa and Europe. The Papal coordinated battles referred to in history as the Crusades are obvious examples of this. As a matter of fact, the source of Islamophobia today is a Europe-based course as a post-colonial and orientalist global power. In some of the most important works of the world-renowned orientalist writers of the West, the hatred of Turkish and Islam is clearly expressed.

After the Second World War, the world witnessed a bipolar struggle, which was referred to as the cold war led by the United States and Soviet Russia. After the collapse of the Soviet Bloc in 1991, the cold war ended. However, Islam has emerged as the new enemy that emerged as a requirement of the West's philosophy of establishing itself from "the other". Especially after the September 11 attack anti-Islamism in the West peaked globally.

Considering the reasons of Islamophobia, political, religious, economic, sociological and philosophical reasons come to the fore. In other words, the fact that the philosophy of Islam standing against the fundamental dynamics of the West and poses a threat to them brings along the position of Islam against the West. The fact that Islam is not researched directly from the essence and the fundamental elements of Islam and that it is learned from the media and anti-Islamic opinion leaders also triggers Islamophobia. In addition, as a self-criticism, the situation in the Islamic geography and the failure of Muslims the way of practicing and taking model of Islam support the Islamophobia.

The media plays an important role in the global spread of Islamophobia. It is known that the media has an important place in creating perception and attitude, and transforming these attitudes into behavior. In today's globalizing world, media contents meet readers, audiences, listeners, users with every moment almost anywhere in the world. In this context, the activities of Western-led global media are more important. The media provocative Muslims with provocative publications, shed light on the increase and the occurrence of acts of violence, and thus endeavor to identify and promote Islam with violence and terrorism. It is possible to come across anti-Islamic publications and content in all kinds of media, from computer games to cinema films, newspapers and radio and television. As a matter of fact, the provocative caricature of "Charlie Hebdo" magazine, the films "Innocence of Muslims" and "Fitnah", and the subsequent ones illustrate this situation.

In this context, the subject of the study is to explain Islamophobia, to reveal the role of the media in the spread of Islamophobia and to analyze the concept of Islamophobia through the poster of "The Stone Merchant". The aim of the study is to draw attention to the extent of Islamophobic activities in all media through Islamophobic fiction, which makes its presence felt intensively even in a movie poster.

The poster of "The Stone Merchant", which was installed in IMDB (2006), was used in the study. There are many indications in the film that marginalizing and giving a bad name to Islam and the Turks, briefly triggering the "Islamophobia". This case clearly can be seen in the poster of the film.

In fact, "the poster" is accepted as the most important tool of graphic design that can effectively send messages to the masses. Any information and message can be easily delivered to a large audience with a poster. Beyond being an ordinary information provider, the poster is a mass media tool that can create ideological and aesthetic pressure on individuals and societies, says new things, warns and even threatens them. Its real strength comes from its enlightening, persuading and leading people. The same situation is also true for movie posters. Movie posters are an integral part of films and they are introduced through posters. The audience looking at the poster will have a general idea about the content of the film. It can be said that the poster is the identity of the film. Therefore, poster design is an artistic activity that requires utmost care. From this point of view, it is unlikely any image in the film poster which is professional product, can be interpreted by chance or in the sense of aestheticism. It is tried to bring together all the images used in a poster in such a way that they form a unity of meaning and reflect the main theme of the film.

The poster was interpreted from Barthes' semiotic perspective. The aim of the semiotic study is to determine and explain the functioning of the semantic systems which is non-linguistic. Barthes collects the principles of semiotics under four headings in dichotomic opposition These; I. Language and Parole; II. signifier and signified; III. System and Syntagma; IV. denotation and connotation. Based on Barthes' work, Rhetoric of the Image, there are three messages of poster that we analyze. These; linguistic message, uncoded iconic (symbolic) message, and encoded iconic (symbolic) message. Thus, in a semiotic research, the aim is to deal with these three messages in a holistic structure and to try to understand the final relationship between the messages. Indeed, all these messages come together to reveal the meaning.

In the study, the semiotic analysis reveals the Islamophobic judgment of the poster. When indicators used in the poster, linguistic messages and the connotations of these messages are integrated with the content of the film, it is determined that the meaning of the messages was revealed more clearly. In this context, it is concluded that the movie poster of "The Stone Merchant" contains Islamophobic messages in the semiotic analysis.